

Handläggare: Lisbeth Westerlund
Telefon: 08-508 25 016

Till
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Gör skolorna i staden tryggare

Svar på remiss av motion från Ylva Wahlström (MP)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Leif Fransson
Avdelningschef

Sammanfattning

Ylva Wahlström (MP) tar i sin motion upp att det är viktigt att skolan är en trygg miljö för barn och ungdomar. Förvaltningen delar motionärens uppfattning att det är viktigt att skolan i samverkan med föräldrar, socialtjänst och andra aktörer arbetar med att skapa förutsättningar för en bra och trygg skola som ger den enskilde eleven möjligheter att nå kunskapsmålen. Skolan ska tillhandahålla en bra arbetsmiljö för såväl elever som lärare och annan skolpersonal och följa det regelverk som antagits för skolans verksamhet. Det är också viktigt att det inom skolans ram finns tillgång till en fungerande elevvård. Enligt förvaltningens uppfattning pågår ett aktivt arbete med denna inriktning inom staden.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden för beredning överlämnat motion om att göra skolorna i staden tryggare från Ylva Wahlström (MP). Remisstiden går ut 26 november 2010.

Ärendet har även remitterats till utbildningsnämnden och stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom administrativa avdelningen i samarbete med avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Remissen i sammanfattning

Ylva Wahlström (MP) skriver i sin motion att olika rapporter visar på en tydlig otrygghet för stadens skolungdomar. Bland annat så mobbas många, de ställer orimliga krav på varandra och hamnar senare ofta i rättsliga processer där ingen är vinnare.

Det vore rimligare och naturligare att skolorna klarade av att hjälpa eleverna i sin sociala utveckling redan i skolans vardag. Skolan klarar inte själv att vända denna utveckling utan även föräldrarna behövs för detta liksom socialtjänsten som en hjälpande resurs.

Kommunfullmäktige föreslås besluta följande.

1. Utbildningsnämnden får i uppdrag att kartlägga behov samt ta initiativ, med syftet att utveckla och förbättra pedagogiska redskap, för att lösa våld och oroligheter i skolorna och öka barn och personals arbetstrygghet.
2. Det införs fler utbildningstillfällen för föräldrar med barn som närmar sig tonåren.
3. Skolans ansvar i samband med bamavårdsutredningar förstärks.

Förvaltningens synpunkter

Ylva Wahlström (MP) tar i sin motion upp att det är viktigt att skolan är en trygg miljö för barn och ungdomar. Förvaltningen delar motionärens uppfattning att det

är viktigt att skolan i samverkan med föräldrar, socialtjänst och andra aktörer arbetar med att skapa förutsättningar för en bra och trygg skola som ger den enskilde eleven möjligheter att nå kunskapsmålen. Skolan ska tillhandahålla en bra arbetsmiljö för såväl elever som lärare och annan skolpersonal och följa det regelverk som antagits för skolans verksamhet. Det är också viktigt att det inom skolans ram finns tillgång till en fungerande elevvård. Enligt förvaltningens uppfattning pågår ett aktivt arbete med denna inriktning inom staden.

Stockholmsenkäten 2010

Undersökningen är en enkät till grundskolans år 9 och gymnasiets år 2. Samtliga kommunala skolor deltar. Fristående skolor deltar frivilligt men i hög utsträckning. Stockholmsenkätens syften är att kartlägga drogvanor, kriminalitet, skolk, mobbning samt risk- och skyddsfaktorer. Den ger en uppfattning om hur olika beteenden förändras över tid och förser staden, stadsdelsområden och skolor med lokala data. Den ger vidare underlag för forskning och utveckling samt för att fördela resurser till förebyggande insatser samt mobiliserar aktörer i det förebyggande arbetet t.ex. från skola, fritid, socialtjänst, polis, frivilligsektor samt inte minst föräldrar.

Resultat från Stockholmsenkäten 2010 visar att det pågående arbetet för att skapa en trygg skola går åt rätt håll. Enkäten visar att det finns ett tydligt samband för båda könen mellan brottsbelastning och att ha mobbat andra elever. Störst grupp elever som mobbar och/eller trakasserar andra elever finns bland pojkar i åk 9. Här har det dock skett en positiv utveckling sedan 2006. Den grupp som i störst utsträckning utsätts för dessa trakasserier är flickor i åk 9. Även när det gäller utsatt-het för mobbning är utvecklingen emellertid positiv mellan 2008 och 2010. I gymnasiet är problem med mobbning och trakasserier genomgående mindre och nivåerna är stabila över tid.

Stockholmsenkäten visar vidare när det gäller psykisk hälsa att pojkar mår bättre än flickor både i åk 9 och i år 2 på gymnasiet. Skillnaderna i pojkars och flickors självupplevda hälsa är relativt stor. Inga större förändringar har skett över tid (frågor om psykisk hälsa inkluderades i enkäten först år 2004).

Ett omfattande regelverk styr skolans verksamhet

Det finns ett omfattande regelverk för hur arbetet i skolan ska bedrivas. Grunden för skolans verksamhet finns i skollagen (1985:1101) som innehåller de grundläggande bestämmelserna om förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Från 1 augusti 2010 har en ny skollag trätt i kraft (2010:800) som kommer att gälla från 1 juli 2011. Till dess gäller tidigare skollag.

Kommunstyrelsen har antagit Trygghet och studiero, riktlinjer för arbetet i Stockholms skolor. Syftet med riktlinjerna är att konkretisera ansvar och befogenheter på olika nivåer inom staden samt att vara ett stöd i skolornas arbete när olika situationer uppstår och för att upprätta de planer och rutiner skolorna ska/behöver ha. Riktlinjerna utgår från en samlad överblick av vad som gäller och hur skolan kan/ska handla i olika situationer utifrån förordning och lagstiftning. Riktlinjerna utgår från skolans värdegrund, som den uttrycks i läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan.

Följande planer ska enligt riktlinjerna om trygghet och studiero finnas på stadens skolor:

1. Skolans lokala arbetsplan
2. Skolans likabehandlingsplan.
3. Skolans ordningsregler.
4. Skolans kris- och katastrofplan.
5. Skolans arbetsmiljöplan
6. Handlingsplan för hantering av elevers frånvaro i grundskola och obligatorisk särskola (utbildningsnämnden).

Planerna och skolans ordningsregler ska upprättas och revideras i samverkan med personal, elever och föräldrar. Samtliga ovanstående dokument bör finnas tillgängliga på skolans hemsida.

I läroplanerna beskrivs verksamheternas värdegrund och uppdrag samt mål och riktlinjer för arbetet. I skollagens 2 kap. 8 § anges att det i alla kommuner ska finnas en av kommunfullmäktige antagen skolplan som visar hur kommunens skolväsende ska gestaltas och utvecklas. Kommunfullmäktige antog 16 juni 2008 ny skolplan för Stockholm – ”Skola i världsklass”. Ny förskoleplan antogs av kommunfullmäktige 9 mars 2009.

Samverkan skola och socialtjänst

Det är väl belagt i forskning och erfarenhet att barn utvecklas mest gynnsamt om alla vuxna runt barnet samverkar och drar åt samma håll. Det är också belagt i forskning att en bra utbildning är en av de viktigaste faktorerna för att barn ska få en god uppväxt och ett bra vuxenliv.

Kommunfullmäktige beslutade 2010-06-21 om riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Samtidigt beslutades att ge utbildningsnämnden och socialtjänst- och arbetsmark-

nadsnämnden i uppdrag att komplettera riktlinjerna med stödmaterial senast augusti 2010. Stödmaterialet har bordlagts i båda nämnderna.

Riktlinjerna omfattar samverkansformer, samverkansområden med förslag till samverkansöverenskommelse mellan stadens skolor och stadsdelsnämndernas verksamheter samt stödmaterial.

Syftet är att samverkan ska ske på ett liknande sätt över hela staden så att alla involverade, från barn och föräldrar till enskilda socialsekreterare, biståndshandläggare och lärare ska känna igen sig och veta var man ska vända sig och få ett bemötande och resultat som är bra och likvärdigt överallt. Överenskommelsen om samverkan i riktlinjerna är utformad som en struktur för vilka frågor som ska avhandlas, vilka möten som ska förekomma inom ramen för samverkan, hur ofta dessa ska förekomma, vilka funktioner som måste vara representerade och vilken uppföljning som ska ske. Den är tänkt som en miniminivå och ska lokalt kompletteras med hänsyn till behov och förutsättningar i respektive stadsdelsförvaltning och skolorna inom stadsdelen.

Enligt riktlinjerna bör stadsdelsförvaltningarna teckna samverkansöverenskommelser med grund- och gymnasieskolor (inklusive särskola) i såväl kommunala som fristående skolor.

Riktlinjerna utgår från "Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa" och de framgångsfaktorer som där identifierats för en god samverkan. När lagbestämmelsen i socialtjänstlagen (SoL 5 kap 1 a §) om samverkan infördes 2003 fick Socialstyrelsen i samverkan med dåvarande Mynigheten för skolutveckling och Rikspolisstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell strategi för samverkan ("Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa" april 2008). I denna konstaterar myndigheterna att den generella kunskap om framgångsfaktorer och hinder i samverkan i allt väsentligt är tillämpbar även på samverkan kring barn och unga som riskerar att fara illa. Av denna kunskap följer att god och stabil samverkan förutsätter *styrning*, *struktur* och *samsyn*. Strategin konstaterar fortsättningsvis att styrningen är det mest centrala genom att den politiska och administrativa ledningen aktivt tar ställning för samverkan. Om inte samverkan stöds på ledningsnivå riskerar den att bara fungera kortsiktigt och personbundet. Ledningen måste efterfråga uppföljning och utvärdering. Stabil samverkan kräver också struktur för att överbrygga skilda regelsystem, ett gemensamt mål och en definierad målgrupp.

Stödmaterial

Inom några samverkansområden finns behov av mer detaljerade anvisningar för hur samverkan ska ske. Följande områden har identifierats i arbetet med riktlinjerna och ingår i det stödmaterial som utarbetats av gemensamt av socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen:

- Elev som uteblir från skolarbetet
- Sekretess vid samverkan
- Anmälan till socialtjänsten
- Samverkansrutiner mellan socialtjänsten och skolan när barn/ungdomar placeras eller får insatser utanför hemmet
 - Placering i HVB
 - Placeringar vid särskilda ungdomshem (SIS)
 - Familjehemsplaceringar
 - Mellanvård
 - Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS
- Barns skolsituation under vistelse i skyddat boende
- Det kommunala uppföljningsansvaret
- Korttidstillsyn (KTT) och korttidsvistelse
- Övergång från gymnasiesär-/gymnasieskola till daglig verksamhet eller annan sysselsättning
- Hederskontext

Stödmaterialiet bygger på gällande lagstiftning samt på av staden tidigare antagna riktlinjer inom respektive myndighetsområde.

Förvaltningarna har föreslagit att utbildningsnämnden respektive socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner stödmaterialiet för samverkan mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan samt att

- utbildningsförvaltningen tillsammans med socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen får i uppdrag att komplettera stödmaterialiet och hålla detta uppdaterat. Detta gäller framför allt samverkansområdena korttidstillsyn och korttidsvistelse
- förvaltningarna återkommer till respektive nämnd under 2011 med uppdaterat material med anledning av ny skollag
- Preventionscentrum vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen får i uppdrag att följa upp hur samverkan mellan skolan och stadsdelsnämndernas verksamheter utvecklas.

Samverkan skola och föräldrar

Föräldrar är en av de viktigaste resurserna när det gäller att förebygga problem bland barn och ungdomar. En viktig förutsättning för att barn och ungdomar ska känna trygghet i skolan och nå sina kunskapsmål är att föräldrarna känner sig delaktiga i deras vardag i skolan och har en dialog med skolan om såväl skolmiljön som kunskapsutvecklingen.

Preventionscentrum vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen bistår skolor vid utveckling av arbetslagets förmåga att skapa ett förtroendefullt och tydligt mandat från föräldrarna enligt ett arbetssätt som kallas Guldsitsen. Den bärande idén är att skolan och föräldrarna tillsammans ska arbeta för barnens bästa. En annan viktig del i Guldsitsen är att utveckla kollegialitet mellan skolan och socialtjänsten.

Guldsitsen kan beskrivas som ett förhållningssätt. Ett sätt att se på människor och relationer som växt fram ur många års arbete i skolan och inom olika delar av socialtjänsten. Guldsitsen är ett erbjudande till personal inom skola och förskola, det är ett tillfälle att stanna upp, tänka och starta tankeprocesser. Det handlar om att gå från ensidig information och påbud till ömsesidighet och dialog i mötet med föräldrar för att skapa tillitsfulla relationer mellan föräldrar och skola. De konkreta åtgärderna varierar från skola till skola. Ibland förändras attityder och arbetssätt i grunden, andra gånger är det mindre förändringar. Föräldramöten där huvudsaken är att lyssna på föräldrarnas förväntningar och inte enbart informera är ett exempel.

Bilaga

Motion om att göra skolorna i staden tryggare från Ylva Wahlström (MP)